

בתי המשפט

א 001129/02		בית משפט מחוזי באר שבע	
08/09/2008		כבוד סגן הנשיא ידין טימור	בפני:

בענין:

1. סמאי אלון
 2. סמאי יגאל
 3. סמאי שילה
- ע"י ב"כ עו"ד אור חן אוחנה

התובעים

נ ג ד

1. בן טוב טוביה
 2. מדינת ישראל - משטרת ישראל
- ע"י ב"כ עו"ד נעם חת מקוב

הנתבעים**נוכחים:**

עו"ד אלון דפנה ב"כ הפרקליטות ב"כ הנתבעת מס' 2

פסק דין חלקי בשאלת האחריות**1. מהות התובענה**

התובענה הנדונה הוגשה ב- 15.7.02 ע"י התובע מס' 1 שהיה אותה עת על סף הבגרות ושני הוריו התובעים 2 ו-3.

התובענה הוגשה נגד הנתבע מס' 1 שהיה אותה עת בעליו של מועדון או דיסקוטק, הידוע בשם "ריח מנטה", ברח' המסגר בתל אביב וכן נגד הנתבעת מס' 2 מדינת ישראל ומשטרת ישראל. התובענה הוגשה בגין אירוע טראגי שארע ביום 15.1.00, סמוך לשעה 02:00, במהלכו נדקר התובע מס' 1, עת שהה במועדון הנ"ל, ע"י מי מהנוכחים שעקבותיו אבדו. התובע מס' 1 (להלן "התובע") פונה לביה"ח איכילוב ולאחר כשלושה שבועות הועבר להמשך טיפול בב"ח לוינטשין, שם שהה כשנה.

התובע הוא יליד 8.3.84 ועפ"י חו"ד רפואית שצורפה לכתב התביעה, הוא הפך לשבר כלי, בשל נזקים נרחבים שנגרמו לו במערכת העצבים המרכזית.

נטען כ הנתבע מס' 1 אחראי לנזקיו של התובע בשל ניהול המועדון ללא רשיון כדין. במועדון זה נערכו מופעים וריקודים והוגשו משקאות משכרים. כשבועיים לאחר האירוע נשוא התובענה, הנתבע מפעיל המועדון, מר בן טוב טוביה, הורשע בגין ניהול עסק ללא רשיון, בתיק ת.ב. 02/00/0001333 בבית משפט לעניינים מקומיים ב-ת"א יפו.

נטען עוד, כי במועדון נמכרו משקאות משכרים לבאי המועדון שטרם מלאו להם 18 שנים. המועדון נוהל ללא שמירה מתאימה ולא נעשה כל שנדרש למנוע הכנסת נשק קר למועדון. הנתבע לא נקט באמצעי זהירות שהיה בהם כדי למנוע הארוע הנדון. יתר ע"כ, לאחר האירוע, הוא פעל להעלים פרטי האירוע ולא דאג להזעיק שירותי הצלה במועד, עובדה שהעצימה נזקי התובע. כאמור נתבעה גם הנתבעת מס' 2, מדינת ישראל ומשטרת ישראל, בגין כך שלא מנעה הפעלת המועדון, שכאמור פעל ללא רשיון כדין. הנתבעת גם לא חייבה המועדון בקיום תנאים המתאימים לניהול עסק מהסוג הנדון והיה בהם כדי למנוע ארוע מהסוג הנדון. בכך לא קיימה המדינה את הוראות פקודת המשטרה (נוסח חדש) התש"א 1971 וחוק רישוי עסקים תשכ"ח 1968. עוד נטען כנגד הנתבעת, שערכבה שלא כדין הרכב בו פונה התובע, לאחר שנדקר ובכך גרמה לנזקיו.

2. התנהלות הדין

התובענה הוגשה ב- 15.7.02. כתב הגנה מטעם נתבע מס' 1 הוגש ביום 24.10.02, אך מאז לא טרח עוד הנתבע להתייצב בביה"מ אף שהוזמן כדין. הנתבעת הגישה כתב הגנה ב- 12.3.03 ויחד עמו שלחה הודעה לצד שלישי לנתבע מס' 1 ולעיריית תל אביב. חו"ד רפואיות נגדיות הגישה הנתבעת רק ב- 2.5.05. ההודעה לצד שלישי ששלחה הנתבעת נמחקה בהסכמה (ראה הודעת הנתבעת מיום 25.10.04 והודעת ב"כ הנתבעת בפרוט' מיום 10.5.05). הנתבעת הודיעה כי הואיל ומדובר בתביעת נזיקין, אחריות הנתבע מס' 1 ממילא תתברר בתביעה העיקרית. ביום 10.5.05 הורה ביה"מ כי הדיון יפוצל כך שבשלב ראשון יובאו ראיות לענין אחריות הנתבעים ונקבעו סדרי דין לענין זה. על התובעים היה להגיש תצהירים, כתחליף לחקירה ראשית, עד 1.10.05. רק לאחר שהנתבעת 2 ביקשה ליתן פס"ד בהעדר ראיות מטעם התובעים, ביקשו האחרונים לראות בהודעות שמסרו עדים שונים במשטרה תחליף לתצהירים. בהסכמת הצדדים הורה ביה"מ, כי בשלב ראשון ישמעו עדי התובעים ותצהירים מטעם עדי הנתבעת יוגשו בשלב מאוחר יותר (ראה פרוט' מיום 4.4.06). שמיעת עדי התובעים החלה ביום 17.5.06.

3. אירוע הדקירה ומועדו

הראיות שהובאו לענין זה אינן יכולות להביא לממצאים חד משמעיים.

3.1 עד תביעה ראשון שהובא לענין זה, הוא בן דודו של התובע פיימן סמאי. עד זה מסר הודעה במשטרה סמוך לאירוע, ביום 15.1.00 שעה 10:05. (ראה נ/1). בהודעה זו טוען העד כי האירוע ארע כשעה וחצי קודם לכן – סמוך לשעה 03:30. הוא שמע קריאה כי התובע נדקר, אך לא ראה ארוע הדקירה. הוא ראה את השומרים מורידים את התובע המדמם ושוב שמע שהתובע מפונה לבי"ח איכילוב. העד אינו יודע מי הדוקר. בהודעה נוספת, כשעתיים לאחר ההודעה הראשונה (נ/2), מעיד העד כי התובע הגיע למועדון סמוך לשעה 01:30, יחד עם קרוב משפחה נוסף אלון אוהוון. היו במועדון אותה עת כ- 100 איש. התובע רקד ולאחר שניות שמע העד כי התובע נדקר והשומרים הוציאו אותו החוצה. הוא שוב מאשר כי לא ראה ארוע הדקירה ואינו יודע מי הדוקר. הודעה נוספת מסר פיימן ביום 18.1.00 (נ/3). לראשונה טוען העד, כי אחר הדקירה שומרים לקחו את התובע לשירותים. הם מנעו מהעד להכנס לשם ואח"כ הוציאו את התובע החוצה. משיצא העד בעצמו, נאמר לו כי התובע פונה לביה"ח איכילוב. הוא נסע בעקבות התובע במונית, יחד

עם חברתו זהבית ובחורה נוספת בשם קרן.

הוא שמע את הנתבע מס' 1 מורה להוציא את התובע החוצה אחר הדקירה (ראה נ/3 עמ' 3). בחקירתו הנגדית בביה"מ, מעיד פיימן כי יצא לכיוון ביה"מ בשעה 02:45 (פרוט' 9). גרסה זו אינה מתיישבת עם האמור בהודעתו הראשונה, לפיה ארוע הדקירה היה סמוך לשעה 03:30 ורק לאחר מכן הוא יצא לביה"מ.

הוא מעיד כי היו כ- 200 איש במועדון (פרוט' 10), בעוד שבהודעתו ציין כי היו כ- 100 איש (נ/2). הוא חוזר ומעיד כי ארוע הדקירה היה בין 02:30 ל- 02:45, אף שכאמור עלה מהודעתו הראשונה כי הדקירה ארעה ב- 03:30. העד קובע מועד הדקירה עפ"י הערכות שונות. הוא לא זוכר את המועד, אך הוא מעריך זאת עפ"י שיחזור הארועים (פרוט' 10).

על פני הדברים יש להעדיף את הגרסה שמסר סמוך לאירוע בהודעתו נ/1. לראשונה, מעיד פיימן בביה"מ, כי לקח את התובע לשירותים, יחד עם חברתו זהבית, שם שטף את מקום הפציעה בגב התובע ולאחר מכן הוציא את התובע החוצה. עדות זו סותרת את גרסתו בהודעותיו, לפיה לא נתנו לו השומרים להכנס כלל לשירותים והם שהוציאו את התובע (פרוט' 11). חברתו זהבית בעדותה לא זוכרת כלל שליוותה את התובע לשירותים יחד עם פיימן (פרוט' 19). פיימן גם חוזר בו מדבריו בהודעתו נ/2.

(שם עמ' 2), לפיהם התובע פונה מהמקום ברכב של מתופף המועדון. הוא לא יודע כיצד רשמו דבריו אלה (פרוט' 12).

הוא לא ראה כלל את המשטרה שהגיעה למקום ופינויו של התובע באמבולנס בסופו של דבר. פיימן מעיד כי יצא עם מונית בעקבות התובע כ- 10 דקות אחר שפונה התובע ברכב אחר (פרוט' 14). הנסיעה לביה"מ אמורה להמשך כרבע שעה אם אין פקקים. הוא מסכים שבזמן הרלבנטי היו הכבישים ריקים (פרוט' 9). לכן דבריו, בסיום עדותו, כאילו הנסיעה במונית ארכה למעלה מ- 30 דקות אינה מתיישבת עם דבריו הקודמים (פרוט' 14). צויין כי פיימן הוא בן דודו של התובע. בהתחשב בסתירות שפורטו והערכות של העד, נראה שיש להתייחס בזהירות רבה לעדות זאת, באשר למועדים בהם נדקר המנוח ונסיבות פינויו. חשוב לציין, כי העד עצמו מציין שעדותו בביה"מ מתבססת בין היתר על שחזור המאורעות כשש שנים לאחר האירוע.

3.2 עדה נוספת שהובאה מטעם התובע היא הגב' שלום זהבית, חברתו של פיימן. אף היא מסרה הודעה ראשונה במשטרה סמוך מאוד לאירוע, ביום 15.1.00 שעה 04:50, כעשרים דקות קודם הודעתו הראשונה של פיימן. היא לא יודעת כלל כיצד ארע ארוע הדקירה. היו הרבה אנשים רוקדים ורעש רב ופתאום שמעה צעקות. היא לא יודעת מי היה הדוקר (ראה ת/6).

הודעה נוספת נגבתה באותו יום (ת/7). היא לא ראתה ארוע הדקירה, אך ראתה שאחרים פינו את התובע ברכב פרטי. היא אינה אומרת דבר, המתיישב עם גרסתו של פיימן בביה"מ, כאילו טיפלה בתובע, יחד עם פיימן, בחדר השירותים, אחר שהתובע נדקר.

זהבית מציינת כי הגיעה למועדון לערך בשעה 00:30 והיתה במקום כשעתיים עד לארוע הדקירה. שוב מדובר בהערכות בלבד.

3.3 עד נוסף מטעם התובעים הוא אלון אחוון. מעד זה נגבו ארבע הודעות על ידי המשטרה (ת/11-ת/8). הודעתו הראשונה נגבתה ביום 15.1.00 שעה 04:22, סמוך מאוד לארוע. הוא היה בכלל מחוץ למועדון, עד ארע האירוע. הוא ראה פתאום בלאגן ואת התובע ללא חולצה, כאשר גבו שותת דם. (ת/

(11).

בהודעה נוספת מאותו יום, שעה 07:30, מציין אלון כי הוא מסתובב במועדון כבר כשנתיים. הוא מכיר את האנשים כמו גם את בעל המועדון, הוא הנתבע מס' 1. עתה מעלה העד גרסה חדשה לפיה חזר מהשירותים, אז ראה את התובע יושב על כסא וכולם סביבו. התובע טען כי דבר לא קרה. אלון הוריד את התובע אל מחוץ למועדון ועוד בהיותם במדרגות התובע הוריד חולצתו אז הבחין אלון בשטף דם. הוא לא ראה כיצד נדקר התובע. הוא הכניס את התובע לרכב על מנת לפנותו (ראה ת/10). הוא לא נשאל דבר באשר לשינוי המהותי בגרסתו לעומת ההודעה הראשונה. הודעה נוספת נגבתה כ- 3/4 שעה בלבד לאחר מכן (ת/9). בהודעה זו מציין אלון כי ארוע הדקירה היה סמוך לשעה 02:00. הוא מעלה הערכות שונות באשר לאדם החשוד במעשה הדקירה.

הודעה נוספת ואחרונה נגבתה ביום 24.1.00 (ת/8). אלון מוסר פרטים אודות האדם שלדבריו חשוד במעשה הדקירה. הוא ראה אותו אחר הארוע מחזיק סכין בידו. אמרו לו ששמו סמי. הוא מוסר פרטים אותם שמע מאחרים.

בהודעה קודמת ציין כי התובע ענה לו כאילו כלום לא קרה. הפעם אלון מעיד, כי עת ראה את התובע לראשונה, אחר הדקירה, הוא היה בהלם ולא אמר דבר. במהלך ארוע הדקירה ניסה אחר בשם עדנאן לעזור לתובע ונדקר גם הוא. בעל המועדון, הנתבע מס' 1, טען כי "זה שום דבר" והוציא את כולם מהמועדון.

הוא ביקש שלא לספר דבר. הוא גם ביקש לספר כי האירוע כולו התרחש מחוץ למועדון. אלון לא נשאל כיצד גרסתו המאוחרת היא כה מפורטת ושונה מהודעתו הראשונה. אלון השלים חקירתו הראשית בביה"מ וגם נחקר נגדית. הוא מאשר כי הוא היה חבר קרוב של התובע. לראשונה הוא מציין כי ארוע הדקירה היה סמוך ל- 02:10 וזאת עפ"י שחזור של מועדי ההופעה של הזמרים. לאחר הדקירה הוא ראה את התובע יושב על שולחן. התובע הוריד חולצתו והעד ראה כי הגב שותת דם. כך טוען העד אף שבהודעה (ת/10) ציין כי התובע הוריד חולצתו רק במדרגות ביציאה מהמועדון. בחקירה נגדית אלון מתכחש לאמור בהודעתו הראשונה (ת/11) לפיה ראה את התובע לראשונה אחר הדקירה מחוץ למועדון, ללא חולצה. אין לו הסבר לדברים שנרשמו שם.

3.4 יש לציין כי העדים כולם, שצוינו לעיל, הם קרובי משפחה של התובע, או חבריו, במועד הסמוך לאירוע. איש מהם לא היה עד לאירוע הדקירה ואין להסיק מעדותם דבר באשר לנסיבות שהביאו לדקירה. הערכות הזמנים של העדים מבולבלות וקשה להסתמך על דבריהם לענין זה. בגרסאות העדים סתירות פנימיות, כפי שפורט לעיל וגרסאותיהם גם אינן מתיישבות זו עם זו. בגרסאות המאוחרות בביה"מ עולה מגמה של נסיון להציג גרסאות הנוחות יותר לתובע, באשר למועד ארוע הדקירה, ולהקדים מועד זה ככל האפשר.

באשר למועדון עצמו, עולה מן העדויות כי המועדון התנהל כשנתיים. במקום נתנו משקאות משכרים בלי שהקפידו על גילם של המבלים במקום. ביום האירוע היה קהל רב במועדון ולאחר האירוע פעל הנתבע מס' 1 על מנת להמעיט מחומרת האירוע ולפנות כל המעורבים מהמקום. הוא אף שידל הנוכחים להציג גרסה לפיה האירוע היה מחוץ למועדון.

כל שעולה בבירור מן העדויות הנ"ל, הוא שאכן ארע ארוע הדקירה בשעת בוקר מוקדמת, אך אין בעדויות כדי לאפשר מסקנות ברורות אודות נסיבות הדקירה ומועדה. התובע עצמו לא הובא להעיד בענינו. הנתבע מס' 1 לא התייצב כלל בביה"מ ולא הציג גרסתו.

4. פינוי של התובע ומעורבות מד"א ומשטרת ישראל

4.1 מטעם הנתבעת הוגש תצהירו של מר מנשי יצחק, אשר משרת כמפקד מוקד המשטרה (ראה נ/4). לתצהירו צורף דו"ח אירועים מלא, המתייחס לאירוע הנדון, ובו פירוט של השתלשלות הדברים, כאשר המועדים הרלבנטיים נרשמים אוטומטית במחשב בזמן אמיתי. עפ"י הדו"ח הנ"ל נרשמה השתלשלות הדברים כדלקמן:

- הודעה ראשונה אודות האירוע הנדון נקלטה במוקד 100 ביום 15.1.00 שעה 03:24. ההודעה נתקבלה ממוקדנית מד"א בשם ענת (ראה נ/4 סעי' 6 ודו"ח המצורף וכן עדות העד בביה"מ פרוט' 31).

בדו"ח הנ"ל צויין כי היה אירוע דקירה והפצוע מסרב להתפנות.

- הודעה הועברה לניידות משטרה בשעה 03:26 וניידת המשטרה דווחה על הגעה למקום האירוע בשעה 03:32 (ראה נ/4 סעי' 8-10 ודו"ח מצורף). הנתונים נרשמים במחשב בזמן אמת ולא ניתן עוד לשנותם (נ/4 סעי' 14).

מר מנשי יצחק נחקר נגדית על תצהירו ולא היה בחקירתו לשנות דבר (פרוט' 31-32).

4.2 הוגש לביה"מ גם דו"ח פעולה של השוטר מר רן שרעבי, המצורף לתצהירו נ/5. ביום 15.1.00, שעה 03:25, הוא קיבל הודעה על אירוע הדקירה והמלטות רכב פגיו מזירת האירוע. הוא היה אותה עת עם מספר שוטרים נוספים. הם עצרו את "הרכב הנמלט" וראו כי במושב האחורי יושב בחור ללא חולצה ועליו סימני דם. ברכב היו עוד הנהג ונוסע נוסף.

העד הזמין מיד את מד"א לפינוי הפצוע. נבדקה זהות האנשים והתברר כי הנהג הוא פונדק ג'לאל. זוהה נוסע נוסף בשם אסרף מרדכי ושם הפצוע "אלי ספן" – ת.ז. שלו לא נבדקה ונראה כי שמו שובש ומדובר בתובע. הפצוע ביקש להתפנות לביה"ח ואמבולנס הגיע תוך דקות.

העד נחקר בביה"מ על תצהירו ודו"ח הפעולה המצורף (פרוט' 33-34). לדבריו הוא הגיע ל"רכב הנמלט" תוך דקה או שתיים מקבלת ההודעה. התובע דיבר עימו ולא היתה לו כל יכולת לברר מהות הפציעה. התובע עמד על רגליו. הוא לא יכול היה לדעת באותו שלב אם הנוסעים הנוספים לא היו מעורבים בפציעת התובע.

4.3 הוגש דו"ח מד"א המתייחס לפינוי התובע (ת/13 ופרוט' 26). עפ"י הדו"ח נתקבלה הודעה באשר לאירוע ביום 15.1.00 שעה 03:31. האמבולנס יצא בשעה 03:33 והגיע למקום בשעה 03:39. התובע פונה בשעה 03:42. התובע על כן טופל באמבולנס כשבע דקות לאחר שהגיעה ניידת ראשונה למקום, ופונה מיד לביה"ח.

4.4 הנהג שפינה את התובע היה כאמור ג'לאל פונדק שאף הוא מסר הודעה מפורטת במשטרה (ת/4). אף הוא בילה במועדון בלילה הנדון. הוא הגיע למועדון עם חברו בשעה 00:30 לערך. הוא רצה לחזור לביתו בסביבות 02:45 או 03:00. הוא יצא לרכבו מסוג פגיו והכין עצמו לנסיעה, אז פתאום משהו דפק על דלת רכבו והוא ראה אדם ללא חולצה עם כתמי דם על ידיו. הפצוע הוכנס לרכבו והמלווה שלו ביקשו לנסוע לביה"ח. העד נסע מטרים ספורים אז נעצר על ידי אנשי משטרה. בחקירתו הראשית בביה"מ מלין העד על כך שהשוטרים עצרו את רכבו ומנעו ממנו להמשיך ולפנות את התובע הפצוע. לראשונה מציין העד כי יצא מהמועדון בשעה 02:30 וזאת עפ"י הערכה. לדבריו

הוא התווכח עם השוטרים לפחות רבע שעה, ולאחר מכן עוכב לחקירה. בחקירה נגדית מאשר העד כי לא נשא כלל שעון, אך ברכבו ראה את השעה 02:35. בהודעתו במשטרה רק ציין כוונתו לצאת את המועדון סמוך לשעה 03:00, אך זו לא היתה השעה בפועל. השעה שראה ברכבו היתה 02:40, כך לעומת קביעתו הקודמת לפיה השעה היתה 02:35. (ראה פרוט' 14-16).

4.5 ככל שהדבר נוגע לאחריות הנתבעת מס' 2, רלבנטי רק פער הזמנים בין עצירת "הרכב הנמלט" בו פונה התובע בשעה 03:32 ועד הגעת האמבולנס בשעה 03:39. עדי התובע ביקשו לשכנע בעדויותיהם כי ארוע הדקירה התרחש בשעה מוקדמת סמוך לשעה 02:30. על פני הדברים פער הזמנים בין ארוע הדקירה, עפ"י טענת עדי התובעים ועד פיניויו של התובע ברכב הפגיו "הנמלט", כשעה תמימה, נראה קריטי יותר לעומת העיכוב של שבע דקות עד בוא האמבולנס. נראה כי חובתו של השוטר היתה לעכב את הרכב על מנת לזהות את העדים המעורבים באירוע, ואין בפני ביה"מ כל עדות רפואית לכך שדווקא אותן שבע דקות בהן עוכב התובע, הן שגרמו את הנזק הנטען.

5. העדר רישיון למועדון שבבעלות הנתבע מס' 1 ומשמעות הדבר באשר לחבות הנתבעים

5.1 הנתבע מס' 1 לא כפר בכך שהוא בעל המועדון בכתב ההגנה שהוגש על ידיו.

5.2 לנושא זה של רישוי המועדון הובאה עדותו של פקד חגי ברק (תצהירו נ/8 ועדותו בביה"מ פרוט' 40-38).

עד זה העיד אודות הידוע לו מתוך עיון בתיק הרישוי ולא מידיעתו האישית. מעיד הוא כי נערכו ביקורות במועדון בחודשים מאי ויוני 1999, עת היה המועדון ידוע בשמו "חלב ודבש". באותן ביקורות התברר כי המועדון אינו פעיל כלל. בביקורת נוספת ביום 23.7.99 הציג עצמו אדם בשם בן טוב טוביה, הוא הנתבע, כבעלים חדש של המועדון. ניתן לו דו"ח על ניהול עסק ללא רישיון והוא נדרש להסדיר הרישיון תוך 6 חודשים. צויין בדו"ח הביקורת כי בכניסה בודקים לא מאושרים. כעבור שישה חודשים נוספים, משלא הוסדר הרישיון, הואשם בן טוב בניהול עסק ללא רישיון והורשע בעבירה. האירוע נשוא התובענה שבפנינו ארע קודם שחלפו ששת החודשים הנ"ל, פרק הזמן שניתן להסדרת הרישיון ועל סף סיומם. אין בפנינו ראיה כלשהי שנעשה דבר מה אף להתחיל בפרוצדורה לקבלת רישיון עסק, או שהיה מעקב כלשהו מצד הנתבעת להמשך הטיפול בענין.

בעקבות האירוע הנדון הוצא ביום 16.1.00 צו הפסקת עיסוק מכוח סעי' 23 (א) לחוק רישוי עסקים תשכ"ח 1968 וצו זה צורף לתצהירו של העד.

עוד צורפה לתצהיר העד (נ/8) בקשה שהגיש הנתבע לביטול צו הפסקת העיסוק, בו הוא מציין כי הוא השוכר והמפעיל של המועדון. צויינה תרשומת על הבקשה כי תוקף הצו המנהלי להפסקת העיסוק יפוג ביום 6.2.00. לא ברור הדבר, הואיל ותוקף הצו המנהלי הוא ל- 30 יום. עפ"י הסדר טיעון בין הצדדים נתנה ארכה לנתבע להסדיר הרישיון עד 6.9.00, אז יכנס לתוקפו צו הפסקת עיסוק, אם לא יוסדר הרישיון עד מועד זה. ההסדר אושר על ידי ביה"מ. אין בפרוטוקול הדיון כל התייחסות לאירוע הנדון.

העד חגי ברק נחקר בביהמ"ש. לדבריו אפילו היו אירועים אלימים במועדון, אין מורים על סגירת המועדון על אתר. יש לו הסמכות להורות על סגירת מועדון אם מדובר במכירת משקאות משכרים והוכחה סכנה מיידית לשלום הציבור. נערכו ביקורות במועדון ביום 20.5.99, אז היה המועדון סגור, ביום 11.6.99 וכן ביום 27.6.99 – יום בו נתנה אזהרה על ניהול עסק ללא רישיון. יתכן והעסק לא פעל

כלל בחודשים מאי ויוני שנת 1999. נתנה לבעל המועדון ארכה של שישה חודשים מחודש יולי 1999 להסדיר הרשיון. (ראה פרוט' 38-40). עולה מכך שהמשטרה נתנה בתחילה ארכה של 6 חודשים להסדיר הרשיון מיום 23.7.99. דבר לא נעשה ולקראת תום התקופה ארע האירוע הנדון. הוגש כתב אישום בו לא הובא האירוע לידיעת ביה"מ והושג הסדר טיעון בו נתנה ארכה נוספת לנתבע של שמונה חודשים לערך להסדר הרשיון ללא כל הוראות מגבילות.

5.3 לענין זה של רישוי המועדון, ועסקים בכלל, הובאה גם עדותה של רפ"ק מרים שמרת. היא משרתת במשרד רישוי עסקים במשטרת ישראל מרחב הירקון, כתובעת רישוי. לטענתה ביה"מ נוקט מדיניות לפיה יש ליתן ארכה של שישה חודשים לפחות, לעסק הפועל ללא רשיון, להסדיר הרשיון הדרוש. מצורף לתצהירה, עדותה הראשית (נ/9), העתק מפרוטוקול ביה"מ המשקף מדיניות זאת לדעתה, כמו גם דוגמאות נוספות. המשטרה פעלה לשינוי המגמה, דבר שהביא לקיצור הארכות שנתנו על ידי ביה"מ לשלושה חודשים.

רק כאשר נשקפת סכנה לשלום הציבור ומדובר בעסק העוסק במכירת משקאות משכרים, מוסמכת המשטרה להורות על סגירה מידית של עסק מכוח סעי' 23 (א) לחוק רישוי עסקים תשכ"ח 1968 וזאת לתקופה של 30 יום בלבד. על המשטרה עול ההוכחה באשר לקיום התנאים הנ"ל. מהדוגמאות הרבות שצורפו לתצהיר העדה, יש ליתן הדעת לכך שבמרבית המקרים הנאשמים הגישו בקשות למתן רשיון עסק, אלא שבירור הדברים התנהל בעצלתיים. העסקים התנהלו בינתיים תוך המתנה למתן הרשיון והתביעה לא התנגדה למתן ארכות להשגת הרשיון, תוך שהעסק מתנהל. התביעה בחלק מהמקרים הגיעה להסדרי טיעון עפ"י מדיניות זאת. בתי המשפט אימצו מדיניות זאת של מתן ארכות, לה הסכימה התביעה.

העדה מרים שמרת נחקרה על תצהירה בביה"מ (פרוט' 40-42). העדה מאשרת כי העסק הנדון היה פעיל משנת 1997 והחליף ידיים. המשטרה רק מתבקשת ליתן המלצות באשר לתנאים למתן הרשיון ואינה מפיקה אותו בפועל. בשנת '98 התנגדה המשטרה למתן רשיון לעסק הנדון עת נוהל על ידי בעלים אחר ואף הוצא צו סגירה. היא מאשרת עדות העד הקודם, פקד חגי ברק, לפיה נתנה ארכה למתן רשיון לעסק הנדון של שישה חודשים, בעקבות ביקורת שנערכה בחודש יולי 1999, וזאת לאחר שתי ביקורות קודמות בחודשים מאי ויוני 1999. לדבריה אין להתעלם מכך שבמרחב הירקון יש 2500 עסקים ואין ביכולת המשטרה לבצע ביקורות תכופות יותר. יש גם עשרות מועדונים דומים למועדון הנדון.

6. דיון

6.1 החקיקה הרלבנטית

הוראות החוק הרלבנטיות לעניינינו הן סעי' 78 (א) לפקודת המשטרה (נוסח חדש) תשל"א 1971 (להלן ייקרא "סעי' 78") והוראות חוק רישוי עסקים תשכ"ח 1968 (להלן ייקרא "חוק הרישוי"). עפ"י סעי' 5 לחוק הרישוי הסמכות להעניק רשיון עסק מסורה לראש הרשות המקומית או מי שהוסמך על ידיו.

עפ"י סעי' 4 לחוק הרישוי נאסר על אדם לקיים עסק הטעון רישוי ללא רשיון או היתר. עפ"י סעי' 14 לחוק הרישוי, אדם המנהל עסק הטעון רשיון, ללא רשיון, או היתר, דינו מאסר. קצין משטרה מוסמך להורות על סגירת חצרים בהם עוסקים במכירת משקאות משכרים, אם הדבר דרוש לשמירת שלום הציבור, מכוח סעי' 23 לחוק הרישוי. תוקף צו מנהלי זה הוא ל-30 יום. סעי' 78 לחוק מקנה סמכות כללית למשטרה להורות על סגירת חצרים, בהם לא ניתן רשיון למכירת

משקאות משכרים, או לניהול מועדון, והם מהווים הפרעה לשלום הציבור.

6.2 הפסיקה הרלבנטית

- 6.2.1 בין היתר מטרת חוק הרישוי היא למנוע סכנות לשלום הציבור ולהבטיח בטחונם של הנמצאים במקום עסק, או סביבתו. מטרת אלה ניתן להשיג אם אמצעי המניעה והענישה יופעלו כראוי ע"י רשויות הפיקוח והביצוע המנהליות (ראה בג"צ 609/75 מתתיהו ישראלי נ. עירית תל אביב-יפו פד"י ל (2) 304).
- צו סגירה עליו מוסמך להורות ביה"מ או קצין משטרה, בהוראה מנהלית, איננו בגדר עונש, אלא סנקציה שמטרתה להפסיק המשך ביצוע עבירה של ניהול עסק ללא רישיון (ראה עפא (נצ) 139/08 אלון בראשי נ. מ"י וכן בש"פ 738/89 קולנוע דקל בע"מ נ. עירית ת"א-יפו פד"י מג (3) 759, 761-762). משהוצא צו סגירה למאפיה שנוהלה ללא רישיון עסק ונתבקש עיכוב ביצוע של צו הסגירה, הורה ביה"מ כי אין לצפות לכך שביה"מ יתן היתר להמשיך לפעול תוך הפרת הוראות החוק בחסות ביה"מ (רע"פ 2322/06 מאפיית אריאל בע"מ נ. מ"י).
- ביקורת על מתן ארכות זמן בלתי סבירות לעסק המנוהל ללא רישיון, להשגת הרישיון, הושמעה גם ב- רע"פ 3329/05 חברת קו המים אירועים בחוף מכמורת בע"מ נ. מ"י.
- 6.2.2 משנדרשת המשטרה ליתן אישור, המתבקש ממנה, לפי חוק הרישוי, היא נדרשת לאזן בשיקוליה בין חירות הפרט לקיים עסקו, לבין אנטרס הכלל למנוע עבירות. בהפעלת איזון זה יש להמנע ככל שניתן מהגבלת חירות הפרט (בג"צ 2665/98 נ. משטרת ישראל ואח' פד"י נב (2) 454).
- 6.2.3 המשטרה אמונה על שמירת בטחונם הגופני והרכושי של תושבי המדינה. עליה לאכוף שלטון החוק ואינה זכאית לחסינות מאחריות, בגין נזקים הנגרמים על ידי פעולות, או מחדלים רשלניים שלה, והדין מכיר בחובת הזהירות שלה כלפי התושבים (ראה ע.א 1678/01 מ"י נ. וייס ואח' פד"י נח (5) 167).
- אפילו אין מוטלת על רשות שלטונית כל חובה וסמכותה היא רשות בלבד, עשויה אותה רשות לחוב חובת זהירות ברשלנות, בשל אי הפעלה רשלנית של סמכותה, או בשל הפעלתה הרשלנית (ראה ע.א. 862/80 עירית חדרה נ. זוהר ואח' פד"י לז (3) 757).
- ההלכה על כן, שאין לשחרר גופים ציבוריים מאחריות ברשלנות לפעולות שלטוניות. עקרון השיוויון בפני החוק מחייב הטלת אחריות ברשלנות על הרשות הציבורית, עפ"י אותן אמות מידה כמו על הפרט. העובדה שאחריות בנוזקין עשויה להטיל מעמסה כספית על הגוף הציבורי, אינה כשלעצמה, נימוק ראוי לשלילתה של חובת הזהירות (ראה ע.א. 243/83 עירית ירושלים נ. אלי גורדון פד"י לט (1) 113).
- על המשטרה לעשות כל מאמץ אפשרי למניעת עבריינות לציבור בשלמותו ולא לכל אחד מהפרטים מהם מורכב הציבור.
- במיוחד כך כאשר האזרח הנפגע אינו יכול לנקוט באמצעים סבירים להתגונן מפני אותה עבריינות (ראה ע.א. 429/82 מ"י נ. תמר סוהן פד"י מב (3) 733).
- המדינה על כן יכולה להתבע בגין אחריותה הישירה לעוולה ואף באחריות שילוחית לעולותיהם של עובדי מדינה (ע.א. 337/81 שלמה בוסקילה נ. מ"י פד"י לח (3) 337).

6.2.4 עדיין, כאשר מדובר בפעולות בעלות אופי שלטוני, יש להבחין בין פעולות אשר מתבטאות בפיקוח בלבד, לעומת פעולות הכוללות בחובן לא רק פיקוח, כי אם גם שליטה על מהלך הארועים ועל נקיטת האמצעים הנדרשים, כמו בענין אכיפת הוראות בטחון בגן ציבורי או הפעלת רשויות התביעה. בעוד שבסיטואציות שבהן קיימת שליטה בהליך קל יותר להכיר ב-"קירבה" בין הצדדים, הרי שבסיטואציות שבהן הקשר בין השלטון לאזרח מתמצא בפיקוח בלבד, קשה יותר למצוא את השלטון נושא בחובת זהירות (ראה ע.א. 915/91 מ"י נ. יצחק לוי פד"י מח (3) 45 וכן ת.א. (י-ם) 2555/00 רביב מרגלית נ. מ"י).

7. ומן הכלל אל הפרט

7.1 חבות הנתבע מס' 1

הנתבע מס' 1 ניהל לא רשיון עסק מועדון בו נמכרו גם משקאות משכרים, שנמכרו לציבור המבקרים ללא פיקוח. על הנתבע כמחזיק במקרקעין חלה חובת זהירות כלפי המוזמנים למקום, להבטיח את בטחונם. הנתבע הפר חובתו כלפי התובע בכך של דאג לאמצעי זהירות מתאימים, ביניהם הפקדת שומרים במספר מתאים, נקיטת אמצעים למניעת החדרת נשק למועדון, ומניעת מכירת משקאות משכרים לנערים שגילם תחת גיל 18. הנתבע גם התרשל בכך שלא דאג לפינוי מוקדם ומהיר של התובע לטיפול רפואי ואף ניסה להעלים האירוע הנדון. הנתבע לא התייצב לדיון בתובענה הנדונה ולא עשה דבר להפריך טענות התובע כלפיו כנאמר לעיל.

7.2 חבות הנתבעת מס' 2

כפי שעולה מן הראיות שפורטו לעיל, המשטרה היתה מודעת לכך שהמועדון הנדון נוהל ללא רשיון עסק ואף טרם הוגשה בקשה לרשיון. למרות זאת הסתפקה המשטרה בהתראה בלבד לנתבע מס' 1 כי עליו לדאוג לרשיון תוך שישה חודשים, בלי שהדבר הותנה בהצבת הגבלות, או דרישות לנקיטת אמצעי זהירות מתאימים, להבטיח שלום הציבור המוזמן למועדון. כך הדבר אף שהתנהל דיסקוטק במקום ונמכרו משקאות משכרים ללא כל פיקוח. היה על המשטרה לצפות להתפרעויות בנסיבות שכאלה, שיהא בהן לסכן שלום הציבור המוזמן למקום ודבר לא נעשה לנטרל הסכנה.

צו הפסקה מנהלי הוצא למועדון מכוח סעי' 23 לחוק הרישוי רק בעקבות הארוע הטראגי הנדון. למרות זאת, אפילו משהוגש כתב אישום לביה"מ בשל ניהול העסק ללא רשיון לאחר מעשה, לא הובא דבר האירוע הנדון לידיעת ביה"מ ואף הוסכם על הסדר טיעון לפיו ניתנה ארכה נוספת של שמונה חודשים להשגת רשיון עסק, בלי שהותנה הדבר במגבלות כלשהן או אמצעי זהירות.

עולה מן הנאמר לעיל, כי הנתבעת מס' 2 לא עשתה את המצופה ממנה להבטיח אכיפת החוק ובכך העמידה את הציבור והתובע בתוכו בפני סכנה להפגע, בלי שיכול היה לנקוט באמצעי זהירות סבירים למנוע אותה סכנה. המשטרה במעשיה ו/או מחדליה איפשרה המשך פעילות המועדון שסיכן שלום הציבור, בלי שנקטה בצעדים למנוע הסכנות הנובעות מכך או לצמצמן. בכך הפרה הנתבעת חובת הזהירות המוטלת עליה כלפי הציבור והתובע וגרמה לנזקו של התובע.

הנני קובע אחריות הנתבע מס' 1 לנזקו של התובע בשיעור 90% ואילו אחריות הנתבעת בשיעור 10%. הואיל ומדובר במעוולים במשותף שגרמו לנזק של התובע הנני מחייב הנתבעים יחד ולחוד בפיצוי התובע.

על הנתבע מס' 1 לשפות הנתבעת בגין מלוא חלקה בפיצוי התובע.
(להשוואה ראה ת.א. (חי) 1586/94 דוידוביץ ליאור ז"ל נ. שחף סיני ואח').

ניתן היום ח' באלול, תשס"ח (8 בספטמבר 2008) במעמד הנ"ל.

ידין טימור – שופט

סגן נשיא

055 שולי אברהם 001129/02